

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้แต่ง ศาสตราจารย์พิเศษ เสฐียร พันธงศรี

วิจารณ์โดย นางสาวมุกกรวี นิมพะเนา*

“ราชบัลลังก์พม่า วาระสุดท้ายแห่งระบบกษัตริย์” ผลงานของท่าน ศาสตราจารย์พิเศษเสฐียร พันธงศรี ราชบัณฑิต บอกเล่าเรื่องราวความบอบช้ำของพม่า ที่ได้รับการขยายอิทธิพลของนักล่าอาณานิคมตะวันตก แท้จริงแล้วเหล่าประเทศใน ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ล้วนเผชิญชะตากรรมจากการรุกรานของชาติตะวันตกเฉก เช่นเดียวกัน หากประสบเคราะห์กรรมแตกต่างกันไป ดังเช่นประเทศไทยเองก็เคย ประสบกับวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 จนเกือบตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศฝรั่งเศส แต่พม่า กลับสูญเสียเอกราชให้แก่อังกฤษรวมไปถึงการล่มสลายของระบอบ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีมาอย่างยาวนาน

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนพรรณานำเนื้อหาตามประวัติศาสตร์พม่า โดยเริ่มเขียน ตัดช่วงมาในสมัยพระเจ้าพยีดอ (จกกายแมง) (พ.ศ. 2362) มาถึงสมัยพระเจ้ามินดง (พ.ศ. 2396 – 2421) และจบลงที่รัชสมัยพระเจ้าธีบอ (สีป่อ) (พ.ศ. 2421 – 2428) กษัตริย์องค์สุดท้ายในราชบัลลังก์พม่า เป็นการปิดฉากของระบบกษัตริย์พม่าลงพร้อมกับ อังกฤษเข้ามายึดครองพม่าได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในแต่ละสมัยนี้บรรยายให้เห็นถึงการ

* กองบรรณาธิการวารสารพุทธาเซียนศึกษา (Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ)

แสดงแสนยานุภาพของเจ้าอาณานิคมอย่างอังกฤษ และการรุกคืบเข้ามาในพม่า นำมาซึ่งข้อเรียกร้องที่สร้างความขมขื่นให้กับพม่าเป็นอย่างมาก

อังกฤษประกาศสงครามกับพม่าอย่างเป็นทางการในสมัยพระเจ้าพดย็อด ด้วยความที่มีอาวุธและไพร่พลที่มีประสิทธิภาพมากกว่าจึงรบชนะพม่าได้อย่างง่ายดาย พม่าจำต้องยินยอมทำสนธิสัญญายันดาโบ (Yandabo) นับแต่นั้นเป็นต้นมาอังกฤษก็เริ่มตักตวงทรัพยากรต่าง ๆ และยึดดินแดนของพม่าไปไว้ในครอบครองอันได้แก่ ดินแดนอัสสัม มณีปุระ ยะข้าย และตะนาวศรี ซึ่งต่อมาในสมัยพระเจ้ายมิงตง พระองค์พยายามขอสันติภาพคืนจากอังกฤษแต่ไม่เป็นผลสำเร็จ จึงหันมาพัฒนาประเทศในทุกด้านจนกระทั่งสามารถควบคุมระบบการค้านานาชาติไว้ในพระราชอาณาจักรได้ และสถาปนากรุงมณฑลเย่ขึ้นเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ซึ่งเป็นชัยภูมิที่ยากต่อการรุกรานจากภายนอก อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นช่วงที่พม่าเจริญรุ่งเรืองในหลายด้าน แต่พม่ากลับเผชิญสงครามภายในจากการแย่งชิงอำนาจระหว่างพระโอรส การตักตวงผลประโยชน์ของเหล่าเสนาบดีที่ว่ากันว่าอังกฤษเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลัง รวมทั้งช่วงเวลาสุดท้ายก่อนพระเจ้ายมิงตงจะสวรรคต เกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจจากพระมเหสีที่ร่วมมือกับคนสนิท เพื่อผลักดันให้เจ้าชายธิปโป โอรสที่อ่อนแอที่สุดขึ้นครองราชบัลลังก์และบังคับให้อภิเษกสมรสกับพระนางศุภลัตที่มีศักดิ์เป็นพระชนิษฐาต่างพระมารดา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของหายนะในประวัติศาสตร์ของพม่า ราชสำนักอ่อนแอ กษัตริย์ตกอยู่ใต้อำนาจของมเหสี การสังหารหมู่โอรส ธิดาและเชื้อพระวงศ์เพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่ วิกฤติการณ์ข้าวยาก หมาแพงจนถึงขั้นกลียุค นำไปสู่การทำสงครามกับอังกฤษ จนท้ายที่สุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของพม่าได้ล่มสลายลงและตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษโดยสมบูรณ์

ผู้เขียนได้แสดงทัศนะต่อการสิ้นสุดของระบบกษัตริย์และการสูญเสียอิสรภาพของพม่าว่ามาจากการที่กษัตริย์ธิปโปอ่อนแอและขาดความสามารถในการครองเมือง ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมเหสีศุภลัตที่กระหายในอำนาจและการเอาชนะ ความโหดร้ายในการปกครองของทั้งสองพระองค์ ขุนนางฉ้อฉล รวมทั้งการที่พม่าต้องการไถ่อดอำนาจแก่ชาวต่างชาติ โดยไม่ประเมินสถานการณ์และกำลังของตน สร้างความไม่พอใจแก่ชาวต่างชาติที่เข้ามาทำการค้า อีกทั้งความฟุ่มเฟือยของราชสำนักส่งผลให้ประชาชน

ได้รับความเดือดร้อนทุกหย่อมหญ้า ทั้งปัญหาการปกครองภายในประเทศประกอบกับการเข้ามาของอิทธิพลเจ้าอาณานิคมตะวันตกในขณะนั้นจึงทำให้พม่าแตกสลายลงอย่างง่ายดาย ผู้เขียนสรุปไว้อย่างสั้น ๆ ถึงปรากฏการณ์ดังกล่าวว่า เป็นเพราะกรรม อันได้แก่ โมหะจริต คือความโง่เขลาเบาปัญญา และโทสะจริต อันได้แก่ความหยาบช้ำทารุณ ได้ชักนำให้ราชบัลลังก์พม่าต้องมือนเป็นไปในที่สุด

“ราชบัลลังก์พม่า วาระสุดท้ายแห่งระบบกษัตริย์” ได้พรรณนาให้ผู้อ่านรับรู้ประวัติศาสตร์พม่า รูปแบบ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมการปกครองในลักษณะของการบรรยายแบบเรื่องเล่าที่กลั่นกรองให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพความรุ่งโรจน์ของประวัติศาสตร์พม่า รวมทั้งชี้ชวนให้เห็นถึงบทเรียนราคาแพงเสมือนเครื่องเตือนใจ ในยุคที่บ้านเมืองมีทรราชเป็นผู้ปกครองอันนำมาสู่เรื่องราวที่น่าสลดใจของพม่าผู้เป็นประเทศเพื่อนบ้านใกล้ชิดกับไทย

รายการอ้างอิง

เสถียร พันธรังสี. (2551). ราชบัลลังก์พม่า วาระสุดท้ายแห่งระบบกษัตริย์ (พิมพ์ครั้งที่

5). กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์บุ๊คส์